

L'estudi del folklore: teoria, història, arxius. Congrés internacional en homenatge a Josep M. Pujol (20 i 21 de juny de 2013). — Els dies 20 i 21 de juny de 2013 es va celebrar a Tarragona, a la Universitat Rovira i Virgili, el congrés internacional «L'estudi del folklore: teoria, història, arxius» en homenatge a Josep M. Pujol, que va ser professor d'aquesta universitat durant més de 30 anys i que va morir el 26 d'agost de 2012, a l'edat de 65 anys.

El congrés va ser promogut per l'Arxiu de Folklore del Departament de Filologia Catalana i es va centrar en una de les línies de recerca en les quals Josep M. Pujol era especialista: l'estudi del folklore. Les sessions del congrés van tenir lloc al paranímf de la universitat, on es van reunir professors, estudiants, exalumnes i amics, que van voler, així, reivindicar el seu mestratge. Entre els assistents, hi havia també la seva vídua, Montse Planas, que s'hi va involucrar de ple, amb una sentida barreja d'emoció i d'agraïment. El congrés es va desenvolupar en tres sessions que van estar dedicades als tres àmbits del folklore sobre els quals Josep M. Pujol havia investigat: (1) teoria i història del folklore; (2) narrativa folklòrica: rondalles i llegendes; i (3) arxius i centres de recerca.

L'acte inaugural va ser presidit per la vicerectora Maria Bargalló (en representació del rector) i hi van intervenir: el degà de la Facultat de Lletres, Josep Sánchez Cervelló; el director del Departament de Filologia Catalana, Jordi Ginebra; el patró de la fundació privada Mútua Catalana, Ramon Marrugat (en representació del president); i l'organitzadora de les jornades, Carme Oriol.

La primera sessió, «Teoria i història del folklore», es va iniciar amb la ponència «One Definition of Folklore: A Personal Narrative», a càrrec de Dan Ben-Amos, professor de la Universitat de Pennsylvania (EUA). Ben-Amos, un dels impulsors de la renovació del folklore com a disciplina acadèmica als Estats Units, va acceptar molt amablement la nostra invitació per parlar de la seva definició de folklore, de les circumstàncies en què va sorgir i de la rebuda que va tenir en el seu moment en els cercles acadèmics. Josep M. Pujol va divulgar a bastament entre nosaltres aquesta definició de folklore. Per això, la ponència va constituir el millor homenatge acadèmic que podíem dedicar-li i, val a dir, que va ser tot un luxe per als assistents poder-la escoltar.

Aquesta primera sessió va continuar amb les comunicacions: «Danish Folcloristics between Philology and Ethnology», de Michèle Simonsen (Copenhaguen); «Canvia la tecnologia o també canvia el pensament? Indicis de com es transforma la comunicació folklòrica en el trànsit als comportaments tecnològics», de Jaume Ayats (Grup de Recerca Folklòrica d'Osona); «Arxivers, filòlegs o folkloristes: per fer què i amb quines eines?», de Jaume Guiscafrè (Universitat de les Illes Balears); «Les cartes de Walter Anderson a Joan Amades: estudi de la col·laboració entre dos folkloristes coetanis», de Carme Oriol (Universitat Rovira i Virgili); «Rossend Serra i Pagès, mestre de folkloristes: l'epistolari amb les seves alumnes de l'Escola d'Institutius i Altres Carreres per a la Dona», de Montserrat Palau (Universitat Rovira i Virgili); i «Rumors i folklore» d'Ignasi Roviró (Grup de Recerca Folklòrica d'Osona).

La segona sessió, «Narrativa folklòrica: rondalles i llegendes», es va obrir amb la ponència «Classifying Tales. Remarks Concerning Indexes and Systems of Classification», que va ser impartida per Hans-Jörg Uther, director de l'Enzyklopädie des Märchens (Göttingen, Alemanya) i responsable de la darrera revisió del catàleg internacional de tipus rondallístics *The types of international folktales* (2004). Com a bon coneixedor de les tasques de catalogació de la rondallística catalana, i particularment de les realitzades per Josep M. Pujol als inicis dels anys 80 del segle xx, Uther ens va parlar dels sistemes de classificació en el marc de la recerca rondallística internacional, amb una atenció especial al cas de la rondallística catalana.

A continuació es van presentar les comunicacions: «Spinners and spinning in folktale versions from the Aegean Islands», de Marianthi Kaplanoglou (Universitat d'Atenes); «El llarg camí del 'Mal caçador'», de Josefina Roma (Universitat de Barcelona); «Variacions sobre les bruixes» d'Emili Samper (Universitat Rovira i Virgili); «Les llegendes sobre la Nativitat a la tradició catalana», de Caterina Valriu (Universitat de les Illes Balears); i «Estudi i edició de tres versions inèdites

tes de *La Ventafocs* (ATU 480+510A) recollides per Adelaida Ferré i Gomis», de Laura Villalba (Universitat Rovira i Virgili).

La tercera sessió, «Arxius i centres de recerca», va començar amb la ponència «Books, Files, Slips, Clippings, Copies...: in short the Stuff with Makes and Handbook. The Enzyklopädie of the Folktale, its Library and Archives», de Christine Shojaei Kawan (Enzyklopädie des Märchens), que va traçar el recorregut històric de l'Enzyklopädie des Märchens des de la seva creació fins a l'actualitat. Tot seguit, es van pronunciar les comunicacions: «An Ocean of Stories: The Portuguese Archives of Folktales and Legends», de Paulo Correia (Centro de Estudos Ataíde Oliveira); «El Grup de Recerca Folklòrica: recerques i arxius», de Xavier Roviró (Grup de Recerca Folklòrica d'Osona); i «L'Arxiu de Folklore de la URV i els seus recursos en línia», de Carme Oriol i Emili Samper (Universitat Rovira i Virgili).

En el marc del congrés hi va haver, a més, dues activitats complementàries: un cicle de pel·lícules relacionades amb el tema del congrés, organitzat per l'aula de cinema de la URV, i una exposició sobre Josep M. Pujol i la tipografia, que s'havia inaugurat uns mesos abans a l'escola de disseny Eina de Barcelona, i que Pilar Gorris ens va cedir per a l'ocasió.

El congrés va comptar amb la col·laboració de moltes persones, entre les quals cal destacar, d'una manera especial, la del nostre tècnic de l'Arxiu de Folklore, Emili Samper, que hi va aportar treball, iniciativa i una alta motivació. En definitiva, el congrés va ser un acte de reconeixement a un professor molt estimat, que ha deixat al darrere una obra sòlida i erudita. Va ser un congrés de petit format, però d'alt nivell acadèmic, com estem segurs que li hauria agradat al Josep M.

Carme ORIOL
Universitat Rovira i Virgili

Acte de Cloenda del curs 2012-2013 de la Regió Universitària Vives (Alacant, Universitat d'Alacant, 12 de juliol de 2013). — El divendres 12 de juliol de 2013 el Museu de la Universitat d'Alacant (MUA) acollí l'acte de cloenda del curs 2012-2013 de la Regió Universitària Vives, això és, de les universitats dels territoris de parla catalana, que, en conjunt, apleguen 500.000 alumnes i 40.000 professors. Aquest acte coincidí amb el relleu de la presidència de la Xarxa Vives, assumida des del dia 1 de juliol pel rector de la Universitat d'Alacant, Manuel Palomar, i serví com a teló de fons per a retre els homenatges al lingüista i dialectòleg Joan Veny i, a títol pòstum, a l'anterior rectora de la Universitat de les Illes Balears, Montserrat Casas. A més a més, s'hi lliuraren els premis de comunicació científica «Joan Lluís Vives».

La jornada començà de bon matí al MUA amb una reunió del Consell General dels rectors i rectores de la Xarxa Vives. S'hi revisà l'exercici anterior, s'hi debaté la planificació del pròxim i s'hi definí el programa commemoratiu del vintè aniversari de la Xarxa, que se celebrarà el 2014. Posteriorment, els màxims representants de les universitats de la Xarxa Vives conegueren, de la mà de Robert Escolano, el projecte XarxaMooc, el primer curs de llenguatge especialitzat en català en format MOOC (curs en línia, massiu i obert). Aquest projecte, coordinat per la Universitat d'Alacant, és el primer dedicat exclusivament a la llengua catalana i els principals llenguatges d'especialitat. En acabant, Xarxamooc fou presentat en roda de premsa. Manuel Palomar, en les seues declaracions, anticipà que el MUA acollirà a partir de començament del 2014 una exposició amb el patrimoni de les institucions que formen la Xarxa. Avançà que s'hi farà palesa la identitat d'una agrupació d'universitats que «contribueix al desenvolupament econòmic d'una àrea d'influència que ultrapassa fronteres i s'estén al llarg del corredor mediterrani». També destacà que la Xarxa «aspira a treballar amb un sistema universitari amb valor propi en un context europeu i mundial que exigeix i valora aquest tipus d'aliances».